

Приручник за учитеље

за наставу предмета Чувари природе
у другом разреду основне школе

уз
уџбеник
Чувари
природе

УВОД

Свет око нас врви од живота – на копну, у мору, у земљи и ваздуху – нико још није успео да утврди колико различитих врста биљака и животиња постоји, колико њих се крије у густим тропским шумама и колико их је нестало у давној и ближој прошлости. Људи различитим активностима (као што су сеча шума, киселе кише, загађење ваздуха, воде и земљишта, глобално загревање, лов...) непрекидно угрожавају друга жива бића и њихова станишта.

Развој и ширење еколошке свести само су неки од начина на које можемо деловати како би Земља постала боље место за живот људи и других живих бића. Еколошко образовање требало би усмерити ка одрживом развоју, ка стварању бољег и разумнијег света. То је свет у којем би се чувало богатство биолошке разноликости, у којем би се природна богатства (нафта, угаљ, вода, шуме и земљиште) брижљиво и одговорно трошила, јер их треба сачувати и за будуће генерације.

Учење о животној средини постаје учење *за животно средину* и подразумева богаћење ученикових сазнања и искустава о природи и појавама које је угрожавају. Подстиче развијање радозналости, креативности и истраживачких способности. Такође, истиче важност улоге ученика и његове компетенције и одговорности да се брине о природи, да је чува и штити.

Активности предложене у приручнику укључују посматрање, откривање, истраживање, експериментисање, процењивање, бележење, описивање, креирање и цртање. Наведене су и еколошке активности које се могу реализовати у учионици, непосредној околини или у локалној заједници. Редослед наставних јединица из приручника може се прилагодити постојећој средини, годишњем добу или неким другим околностима. Поједине активности могу да се ускладе са еколошким календаром – *Дан вода, Дан чистих планина, Дан без аутомобила, Дан заштити животне средине, Дан планете Земље* и др.

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ за други разред основне школе

Циљеви:*

Развијање свести о потреби и могућностима личног ангажовања у заштити животне средине, усвајање и примена принципа одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину.

Задаци:*

- знати појам животне средине и њене елементе;
- препознавање и описивање најочљивијих појава и промена у животној средини;
- стицање знања о појавама које угрожавају животну средину;
- формирање навика и развијање одговорног односа према себи и животној средини;
- развијање радозналости, креативности и истраживачких способности;
- развијање основних елемената логичког и критичког мишљења.

*Преузето из Службеног гласника – Просветног гласника Републике Србије број 10/04.

Приручник садржи:

- **оперативни план** за извођење наставних јединица према предвиђеном броју часова
- **циљеве наставних јединица** који се остварују реализацијом задатака из уџбеника *Чувари природе*
- **основне теме** за разраду на часу које су у вези са конкретним активностима и задацима садржаним у уџбенику *Чувари природе*. На основу почетног разговора, тему можете да допуните, проширите или искористите на свој начин како бисте је прилагодили потребама часа
- **активности и задатке** који ученицима помажу да сазнају и разумеју појаве и промене у животној средини, који подстичу буђење и развој еколошке свести и одговоран однос према околини
- **еко-акције** које мотивишу и активирају ученике да чувају животну средину
- **корелације** са одговарајућим предметима
- **еко-датуме** – као предлог за усклађивање појединих наставних тема с важним еколошким датумима (Дан планете Земље, Светски дан заштите животне средине, дани биолошке разноликости, мочвара, вода, чистих планина, Дан без аутомобила, Дан изазова и сл.)
- **еко-сајтове** на којима се можете информисати о свим питањима, задацима и акцијама који су у вези са темом очувања животне средине
- препоручену помоћну литературу.

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН

Наставна тема ЖИВОТНА СРЕДИНА

Наставне јединице :

	број часова
<i>Твоја околина</i> (стр. 4–5)	1
<i>Шта чини природу</i> (стр. 6)	1
<i>Шта је најправио човек</i> (стр. 7)	1

Наставна тема ПРИРОДНЕ ПОЈАВЕ И ПРОМЕНЕ У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ

Наставне јединице:

<i>Живи свет</i> (стр. 8–9)	2
<i>Експеримент: Најрави водену лужицу</i>	
<i>Шта ко једе</i> (стр. 10)	1

Жабац Крака (стр. 11)	1
Како расте сунцокрет (стр. 12–13)	2
Активност: Зрнасти цвет	
*Активност: Висећи врш	
Биљна ајошка (стр. 14–15)	1
Активност: Мирисни завежљај	
Праћим како се природа мења (стр. 16–17)	2
Активност: Посмаћрам дрво у својој околини	
*Активност: Кушија четири годишња доба	1

Наставна тема ЗАГАЂЕЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Наставне јединице:

Зашто је вода важна и Штедећи воду је лако! Радим то овако...(стр. 18–20)	2
Направимо план акције: Свака кап воде је важна (стр. 21)	1
Ко заћађује ваздух (стр. 22–23)	2
Експеримент: Како настаје чађ	
Дувански дим је опасан и Забрањено пушење (стр. 24–25)	1
Земљиште (стр. 26–27)	2
Експеримент: Ко живи у земљи	
*Експеримент: Обојени цвет	
Бука (стр. 28–29)	1
Активност: Музичка кушија	1

Наставна тема ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА ЗДРАВЉА

Наставне јединице:

Бринем о животињама из своје околине (стр. 30)	2
Активност: Зимовник	
Урожене животиње (стр. 31–32)	1
Прича једној кућној љубимца (стр. 33)	1
Како чувати природу (стр. 34)	1
Блато које настаје (стр. 35)	1
Од старих – нове ствари (стр. 36–37)	1
Активност: Ујучство за прављење папира (стр. 38–39)	1
Направимо план акције: Изложба дрвећа (стр. 40)	1
Здрав животи (стр. 41)	1
Здраво се хранимо (стр. 42)	1
Знаци који уозоравају на опасност (стр. 43)	1
Еко-ирица: Јеж у ишрази за печуркама (стр. 44–45)	1

* Означене наставне јединице представљају предложене активности. Обрађене су у приручнику и не налазе се у уџбенику.

КОРЕЛАЦИЈЕ С ПРЕДМЕТОМ
СВЕТ ОКО НАС за други разред основне школе

ЖИВА ПРИРОДА први део

Природа (стр. 14)

Веза између живе и неживе природе (стр. 15)

Сећи се шћа смо научили (стр. 36)

НЕЖИВА ПРИРОДА други део

Вода – услов за животи (стр. 38)

Вода је важна – чувајмо је! (стр. 41)

Земљиште – услов за животи (стр. 46–47)

Сећи се шћа смо научили (стр. 52)

ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ трећи део

Правила понашања – у школи (стр. 69)

Праћимо промене у природи – пролеће (стр. 100–101)

ЉУДСКА ДЕЛАТНОСТ четврти део

Направимо план акције (стр. 124–125)

КРЕТАЊЕ У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ пети део

Промене у природи по годишњим добима (стр. 135)

Лековиште биљке (стр. 143)

КОРЕЛАЦИЈЕ С ПРЕДМЕТОМ
ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ за други разред основне школе

МОЈЕ ЗДРАВЉЕ

Шћа шкоди здрављу (стр. 15)

Ујозорење (стр. 16)

ЧИСТОЋА ЈЕ ПОЛА ЗДРАВЉА

Молимо вас, скупиште ошћашке (стр. 18)

Мој договор с природом (стр. 19)

МОЈ КУВАР

Моја омиљена храна (стр. 22)

Списак за кувовину (стр. 23)

Здрав доручак (стр. 24)

Ваш предлој за здрав оброк (стр. 25)

ВЕЖБАМ И РАСТЕМ

Замор (стр. 26)

Ура, ура, фискултура! (стр. 28–29)

НАСТАВНА ТЕМА: ЖИВОТНА СРЕДИНА

ТВОЈА ОКОЛИНА

1. Најтежје место на којем се радиш мислиш, а које те највише у близини твоје куће налази?
 2. Најтежње место које те највише забавља?
 3. Шта ти се на том месту највише допада?

4. Шта би требало урадити да места на којима се играш буду још лепша и да се на њима пријатно играш? Дао неколико предлога.

Требало би да се уреди парк... да се направе стазе за вожњу бицикла и ролера... да се поставе водопроводне цевчице.

... да се обрине поштомалица.

5. Обици окружења припадају и места на којима живиш.
 6. Како би ти утислао своју околину? Нацртај.
 Обици кажи да ти бисмо помагли да твоју околину, а какав се тебе.

ШТА ЧИНИ ПРИРОДУ

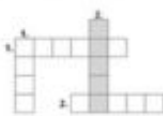
Природа је све оно што те окружује. Она може бити жива и мртва.
 Живу природу чине биљке, животиње и људи.
 Све жива бића се рађају, расту и размножавају.
 Да би опстали, жива бића морају да једу, пiju воду и да се крећу. Зато је за њихов живот важна околина: температура, ваздух, вода, светлост и глас.

1. Напомињем неке жива бића која живе у твојој околини.
 2. Посматрај сунце, па напомињем сваког предмета који припада мртвој природи.
 3. Прозај се уредити. Добићеш какав утисак без којег не би било живота на земљи.

Вазрашени:
 1. Напомињем је у природи.
 2. Напомињем је у природи.

Узрасени:
 1. Рађа се сваког дана.
 2. За њим се гурају сви предмети.

ШТА ЈЕ НАПРАВИО ЧОВЕК

Све ово предмете направиле је човек. За све што прави, користи различите материјале из природе.

Ова столица направљена је од дрвета. Овај маказић направљен је од титанија. Овај појас направљен је од вуне.

1. Нацртај један предмет који је направљен од дрвета и један који је направљен од метала.

2. Нацртај још неки предмет који је направљен од вуне.

Наставна јединица:

Твоја околина, стр. 4–5 (1. час)

Циљ часа: Уочавање елемената животне средине и њихових карактеристика.

Могући ток часа: Учитељица/учитељ пита ученике где станују, шта се све налази у њиховој околини, којим путем долазе у школу, шта све успут виде, чују... Ученици треба да опишу или да нацртају оно што успут виде. Након тога, учитељица/учитељ их пита шта им се у њиховој околини допада, а шта не, као и шта би требало променити да би она изгледала лепше.

Задатак за ученике: Ученици имају задатак да на страни 5 у уџбенику обоје кружић поред предлога за уређење околине који им се највише допао и да објасне зашто је тај предлог важан за њихову околину. У празном пољу треба да нацртају оно што би требало урадити да би њихова околина постала уређенија.

Могућа додатна активност: Ученици имају задатак да код куће нацртају како би волели да изгледа њихова околина (или место где станују) и да цртеже донесу на следећи час. У учионици се прави изложба цртежа под називом *Наша околина*.

Наставна јединица:

Шта чини природу, стр. 6 (2. час)

Циљ часа: Проширивање знања о живој и неживој природи.

Могући ток часа: Ученици обнављају градиво о живој и неживој природи које су усвојили у првом разреду (у оквиру предмета *Свети око нас* и *Чувари природе*). Учитељица/учитељ постепено проширује научено градиво објашњавајући ученицима шта је то што је карактеристично за сва жива бића (рађање, раст, размножавање, умирање) и који су услови неопходни за живот (ваздух, вода, земљиште, Сунце). Након тога ученици треба да посматрају слику на страни 6 и да запишу називе свега што припада живој и неживој природи.

Задатак за ученике: Ученици имају задатак да напишу називе живих бића која живе у њиховој околини и да реше укрштеницу на страни 6 у уџбенику.

Корелација: *Свети око нас*

Наставна јединица:

Шта је направио човек, стр. 7 (3. час)

Циљ часа: Проширивање знања о томе шта је све направио човек и од чега се праве ствари које нас окружују.

Могући ток часа: Учитељица/учитељ подсећа ученике на то шта чини природу која нас окружује – то су жива и нежива природа. Затим, упућује ученике на то да у нашем окружењу постоји и оно што је направио човек. Неки предмети које је човек направио слични су ономе што је већ постојало у природи. Ученици прате илустрације из уџбеника на страни 7, а потом их учитељица/учитељ пита од чега су направљени неки од предмета у њиховој околини (клуба, прозор, кваке на вратима, под, ранац, књиге, оловке) и на тај начин их наводи да

закључе да људи из природе узимају дрво, метал и камен и да их користе као материјале од којих праве многе предмете.

Учитељица/учитељ дели ученицима унапред припремљене картице на којима су дати примери онога што је направио човек и онога што већ постоји у природи (ПРИЛОГ 1 – умножите прилог и исеците картице по задатим линијама. Измешајте картице и поделите их ученицима). Ученици имају задатак да уоче сличност и на основу тога споје одговарајуће картице.

Задатак за ученике: Ученици имају задатак да нацртају један предмет направљен од дрвета, један од метала и да наброје неке предмете који су направљени од камена.

Корелација: *Свећ око нас*

Наставна јединица:

Живи свеш, стр. 8–9 (4–5. час)

Циљ часа: Откривање и посматрање биљака и животиња у непосредној околини.

Могући ток часа: Ученици имају задатак да од материјала који су донели од куће, уз учитељичину/учитељеву помоћ, направе *водену лулу* на начин који је описан у уџбенику. Користећи лупу, ученици истражују присуство бубица, мрава, глиста и биљака у својој околини (у школском дворишту, у оближњем парку или на ливади).

Активност ученика: У бележницу која се налази на крају уџбеника, ученици треба да записују називе биљака и животиња које су запазили или да их цртају и опишу њихово понашање.

Наставна јединица:

Шша ко једе, стр. 10 (6. час)

Циљ часа: Обновљање и проширивање знања о ланцу исхране.

Могући ток часа: Учитељица/учитељ подсећа ученике на то да животиње и биљке живе тамо где има хране и да су међусобно повезане у ланцу исхране. На примеру једноставних ланаца исхране (купус – зец – лисица), учитељица/учитељ објашњава ученицима да сви ланци исхране почињу зеленим биљкама. Без њих не би било живота на Земљи. Следи прича о томе да неке животиње једу само биљке, а неке само животиње, као и да постоје животиње које једу и биљке и животиње. У разговору са ученицима учитељица/учитељ прави листу *биљоједа*, *месоједа* и *сваштоједа*. Учитељица/учитељ ученицима дели унапред припремљене картице на којима су нацртане разне биљке и животиње које су повезане у ланцима исхране (ПРИЛОГ 2 – умножите прилог и исеците картице по задатим линијама. Измешајте картице и поделите их ученицима). Картице истог ланца имају симбол препознавања (круг, квадрат или троугао). Ученици треба да пронађу карике сваког ланца понаособ.

Задатак за ученике: На страни 10 у уџбенику ученици треба да открију која карика недостаје у датом ланцу и да је потом нацртају.

Наставна јединица:

Жабац Крака, стр. 11 (7. час)

Циљ часа: Стицање знања о везама у природи и ланцу исхране у бари.

Могући ток часа: Учитељица/учитељ на унапред припремљеној мапи, или на фотографијама, показује где се налазе наше најпознатије баре – Обедска и Царска бара – и како оне изгледају. Уколико постоји могућност заједничког претраживања Интернета, може се пронаћи пуно података и занимљивости који се односе на Обедску и Царску бару. Ове баре законом су заштићене као специјални резервати природе и права су животињска царства. У барама и око њих расту и многе биљке (локвањ, трска). Ученици потом читају причу из уџбеника о жапцу Краки. Учитељица/учитељ пита ученике где живи жабац, ко још живи с њим у бари, како се храни, кога се плаши и због чега.

Задатак за ученике: Ученици треба да реше ребус који се налази на 11. страни уџбеника (решење ребуса: бара).

Наставна јединица:

Како расте сунцокрет, стр. 12–13 (8–9. час)

Циљ часа: Усвајање знања о томе како из семенки ниче нова биљка када се створе потребни услови.

Могући ток часа: У уџбенику на страни 12 ученици уз илустрације прате текст који говори о томе како расте сунцокрет. Учитељица/учитељ указује на то да у свакој семенци постоји клица из које израста биљка. Уз неопходне услове (земљу, воду, топлоту, сунчеву енергију) клица почиње да расте – све до новог цвета сунцокрета, препуног нових семенки. Показује где се налазе и како изгледају семенке у јабуци, поморанци или белом луку.

Након тога следи активност – прављење зрнастог цвета која је описана у уџбенику на страни 13.

Задатак за ученике: Ученици имају задатак да реше укрштеницу и загонетку у уџбенику на страни 13. Решење загонетке јесте сунцокрет. Поред тога, учитељица/учитељ може дати неколико идеја на основу којих би ученици могли да напишу кратку причу под насловом *Усјавана семенка*.

Активност: *Висећи врш*

Циљ активности: Стицање увида у то како из семенки ниче биљка када за то постоје одговарајући услови (вода, сунчева топлота).

За прављење *висећеј врши* потребни су:

- сунђер
- неколико семенки разног цвећа или житарица
- вода
- парче канапа (дужине од око пола метра)

Поступак:

1. Парче сунђера исећи тако да се направи лоптица.
2. У шупљине сунђера ставити семенке и залити их водом.
3. Сунђер окачити на место где има доста сунца и редовно заливати семенке.

За неколико дана, због влажности и сунчеве топлоте, почеће да ничу први изданци. Када се расцвета или зазелени, *висећи врш* ће бити леп украс на прозору учионице.

Наставна јединица:

Биљна айџека, стр. 14–15 (10. час)

Циљ часа: Стицање знања о лековитим биљкама и начинима њихове употребе.

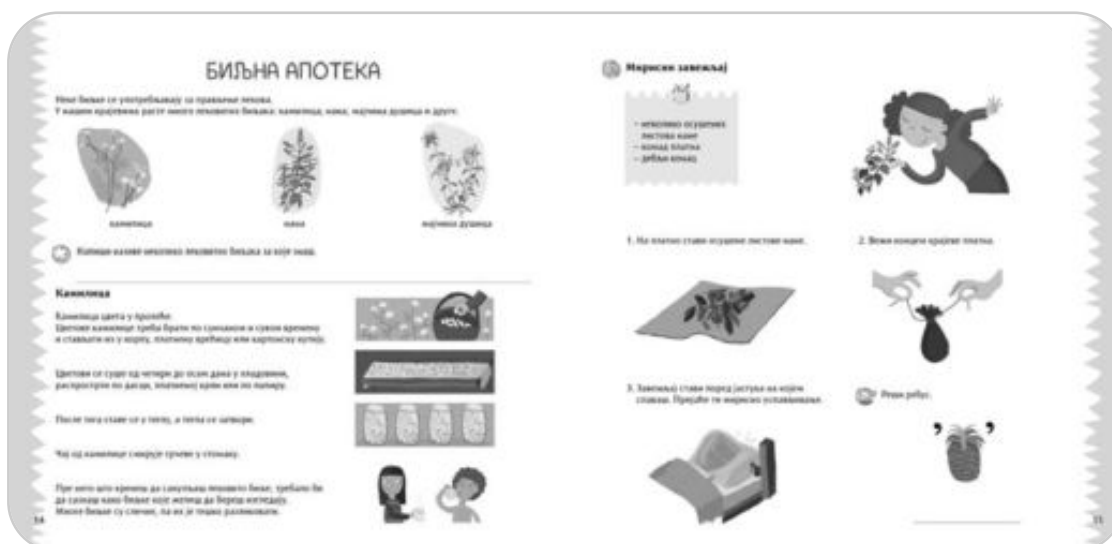
Могући ток часа: За ову наставну јединицу учитељица/учитељ доноси неколико лековитих биљака (нана, шипурак, камилица) да би се ученици непосредно упознали са овим биљкама (свежим, пресованим или у виду чаја). На страни 14 у уџбенику ученици читају текст који говори о лековитим биљкама. Коментаришу текст и пишу називе још неких лековитих биљака.

Задатак за ученике: Ученици имају задатак да код куће направе мирисне завежљаје на начин који је описан у уџбенику и да реше ребус са стране 15 (решење ребуса: нана).

Активност: *Откривалица мириса*

Циљ активности: Откивање мириса лековитих биљака

За ову активност потребна су три различита мириса (за то могу, на пример, да послуже етерична уља лаванде, босиљка, бора). Ученици стоје у круг и треба да испруже дланове и затворе очи. Сваком ученику учитељица/учитељ ставља се на длан кап-две неког мириса. Када сви имају намирисане дланове, учитељица/учитељ им каже да отворе очи и протрљају дланове. Ученици имају задатак да открију исте мирисе и да се на основу тога групишу.

Наставна јединица:

Праћим како се природа мења, стр. 16–17 (11–12. час)

Циљ часа: Проширивање стечених и стицање нових знања о променама у природи и праћење тих промена.

Могући ток часа: Учитељица/учитељ пита ученике које годишње доба највише воле и због чега. Потом пита ученике по чему се лето разликује од зиме и на основу којих промена у природи знају да је стигло пролеће или јесен. Ученици наводе које се промене дешавају у природи са сменом годишњих доба.

Задатак за ученике: Ученици имају задатак да на страни 16 у уџбенику повежу годишња доба са одговарајућим променама у природи.

Активност: *Посматрам дрво у својој околини*

Циљ активности: Истраживање дрвећа у непосредној околини.

Могући ток часа: Ова активност изводи се у дворишту школе или у парку. Учитељица/учитељ пита ученике да ли мисле да је добро за неко дрво да расте на таквом месту. Зашто? Када би дрво знало да говори, шта би рекло? Када би знало да хода, да ли би некуд отишло? Зашто? Ученици описују како то дрво изгледа, какво је његово лишће, има ли плод, како он изгледа, мере дебљину стабла и на основу ње покушавају да сазнају колико је дрво старо (2,5 цм је приближно 1 година). Додиривају кору дрвета, описују каква је она на додир и праве отисак коре на папиру.

За прављење отиска потребни су:

- лист белог папира
- оловка
- парче тањег канапа

Поступак:

1. Папир прислонити на кору дрвета и причврстити га канапом са обе стране.
2. Оловку благо повлачити по папиру, док се не направи отисак коре.

Задатак за ученике: Ученици треба да изаберу дрво из своје околине, да га посматрају, обилазе и да прате промене на њему. У уџбенику на страни 17 треба да нацртају и опишу како изгледају лист, кора, дебло и плод дрвета. У бележницу на крају уџбеника ученици уписују и податке о дрвету које су пронашли у одговарајућим књигама, енциклопедијама или на Интернету.

Корелација: Ликовна култура, Математика

Наставна јединица:

Активност: Кућија четири годишња доба (13. час)

Циљ активности: Уочавање, праћење и описивање промена у природи које настају сменом годишњих доба.

Ова наставна јединица представља наставак одељењског пројекта који је у *Приручнику за учишћеље*, уз уџбеник *Чувари природе* за први разред, био планиран као двогодишњи. Плитку картонску кутију треба преградити на четири дела. Сваки део представља по једно годишње доба. На спољашњим странама кутије написати: јесен, зима, пролеће, лето. Ученици током године, у складу са сменом годишњих доба, у кутију одлажу цртеже, пресоване биљке, карактеристичне плодове (жир, кестен, шишарке, орахе) као и разне друге предмете које су донели са излета, летовања и сл.

НАСТАВНА ТЕМА: ЗАГАЂЕЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

ЗАШТО ЈЕ ВОДА ВАЖНА

Вода је неопходна за живот свих живих бића – људи, биљака и животиња. Да би могла послужити употребљивом водом, она мора да буде чиста. Чисти воду користе за пиће, припремају храну, за везу, за купање, за прање веша, за брза вода.

У природи нема довољно воде за пиће. Зато воду треба чувати и штедити.

- 1. Размисли о томе колико воде ти трошиш. Како би могао моћи да трошиш мање, па да не на тај начин допринесеш да се вода загађава?
- 2. Како се понашаш да не трошиш воду? Напомини о томе испред сваког кућног прибора.
- 3. Надам се у теби да:

 - 3.1. Познаш да вода шта је и зашто је важна за животиње.
 - 3.2. Знаш да вода шта је и зашто је важна за животиње.

ШТЕДЕТИ ВОДУ ЈЕ ЛАКО! РАДИМ ТО ОВАКО...

Запамти! Свакоме дану треба пити. Тако се довољно задржи довољно воде за пиће и употребљива за везу и купање.

Не брине се у кади, већ се тушираш. Потпуно подешава дозирање ма је да будеш чист.

Кад, кад, кад... Има ли додирнути вода од воде која употребљива капама из слике? Увек треба добро затварати кранове и проветрити воду испирањем.

Воду у кади испирајмо само да користимо за заливање биљака.

На вода као живи ресурс да штедиш воду!

1. Прочитајте описане ситуације. Испитивајте своје обичаје свакодневне употребе воде и проверите да ли је чиста. Тако ћете добити једну рачу.

- T** Кад се тушираш, трошиш много воде него кад се купаеш у кади.
- M** Рађаше ми гомилу рачун за коришћење воде из водостанке и кућа водама у рачун.
- A** Водом испирам посуду и посуђе можда да заливам биљака.
- K** На савету сам мајку довољно воде за пиће.
- C** Водом је да заливам сликема кад испирам посуду и сапуном рачун.
- Z** Свако воде је добро за пиће.
- H** Највише бирам не само животиње био вода.
- O** Ако испитивајте воду кад рачун, то је вода да је вода чиста.

2. Погледајте да се каква вода. Стављају се унутрашње од водора да провере у тојкој води.

СВАКА КАП ВОДЕ ЈЕ ВАЖНА

Повремено Савезног дана вода – 22. марта – организује се друштвама из савеза и уметничким ансамблима Свако кап вода је важна.

1. **Шта је вода?**
Вода је течност коју свако живи биће користи за живот и здравље.
2. **Како се вода добија?**
Вода се добија из облака и да је не загађује. Свако живи биће користи воду за пиће, за везу и за купање.
3. **Шта је вода за пиће?**
Да користимо из водостанке и водостанке и водостанке вода. Да користимо водостанке из водостанке и водостанке вода.
4. **Како се вода да пиће?**
Препоручује се вода из водостанке и водостанке вода. У свако живи биће користи воду за пиће, за везу и за купање.
5. **Како се вода да пиће?**
На Савезног дана вода, 22. марта.
6. **Како се вода да пиће?**
Препоручује се вода из водостанке и водостанке вода.
7. **Како се вода да пиће?**
На Савезног дана вода, 22. марта. На Савезног дана вода, 22. марта. На Савезног дана вода, 22. марта.

Напомена: у свако живи биће користи воду за пиће, за везу и за купање.

КО ЗАГАЂУЈЕ ВАЗДУХ

Ваздух је гасна мешавина. Свако живи биће ваздух је неопходан за живот. За живот здравље ваздуха је важно да уредно чисти ваздух. Вода испирамо само тако одрасте дрвце и порастаће у дрвце. Зато је важно да вода испирамо ваздух у природи. Препоручује се вода из водостанке и водостанке вода.

1. **Како се ствара чађ?**
- Напомена:**
Овај материјал користи за везу.
- стварање чађа
 - чађа
 - чађа
 - чађа

Учешће треба да уредно чађа. Нама неопходно да вода испирамо ваздух у природи. Препоручује се вода из водостанке и водостанке вода.

Чађ испирамо и вода испирамо у ваздух. Свако живи биће користи воду за пиће, за везу и за купање.

Ваздух је гасна мешавина. Свако живи биће ваздух је неопходан за живот. За живот здравље ваздуха је важно да уредно чисти ваздух. Вода испирамо само тако одрасте дрвце и порастаће у дрвце. Зато је важно да вода испирамо ваздух у природи. Препоручује се вода из водостанке и водостанке вода.

Да вода испирамо да вода испирамо ваздух у природи. Препоручује се вода из водостанке и водостанке вода.

2. **Како се вода да пиће?**
Вода се добија из облака и да је не загађује. Свако живи биће користи воду за пиће, за везу и за купање.

На Савезног дана вода, 22. марта. На Савезног дана вода, 22. марта. На Савезног дана вода, 22. марта.

Наставна јединица:

Защо је вода важна и Штедећи воду је лако! Радим то овако..., стр. 18–20 (14–15. час)

Циљ часа: Проширивање знања о важности воде и формирање одговорног односа према њеној потрошњи.

Могући ток часа: Пре ове наставне јединице учитељица/учитељ дели ученицима радни лист – *Табела пошрошње воде* (ПРИЛОГ 3). Ученици имају домаћи задатак да уз помоћ родитеља, у току једног дана, воде дневник потрошње воде за наведене активности и да то уписују у задату табелу. На часу подносе извештај који показује колико воде потроше у току дана и коментаришу добијене податке (разговарају о примерима велике потрошње, ако их има). Потом прате текст са стране 18 у уџбенику, учитељица/учитељ их пита да ли су и на који начин (у наведеним ситуацијама) могли да уштеде воду. Када би живели у деловима света у којима се вода свакодневно вади из бунара или доноси са удаљеног извора, да ли би били штедљивији? Текст *Штедећи воду је лако! Радим то овако...* на 19. страни предвиђен је за обраду на другом часу. Ученици читају текст и предлажу још неке од начина на које се може смањити потрошња воде.

Задатак за ученике: Ученици имају задатак да реше ребус на страни 18 (решење ребуса: вода), а потом да са стране 20 у уџбенику прочитају одговарајуће тврдње и да заокруже одговор за који мисле да је тачан.

Корелација: *Математика*

Наставна јединица:

Направимо план акције: Свака кап воде је важна, стр. 21 (16. час)

Циљ активности: Обележавање *Дана вода* и наглашавање важности штедне воде и чувања од загађења. Ова еко-активност описана је детаљно у уџбенику на страни 21.

Корелација: *Ликовна култура*

Наставна јединица:

Ко загађује ваздух, стр. 22–23 (17–18. час)

Циљ часа: Развијање свести о важности ваздуха и последицама његовог загађења.

Могући ток часа: Ученици прате текст на странама 22 и 23, а потом добијају задатак да опишу какав је ваздух у њиховој околини. Ако је загађен, одакле загађење долази. На који би начин могло да се смањи загађење ваздуха?

Еко-експеримент: *Како настаје чађ*

Циљ еко-експеримента је да се ученицима демонстрира како настаје чађ која загађује ваздух. Овај експеримент изводи учитељица/учитељ.

За извођење овог експеримента потребни су:

- свећа
- шибице
- стаклена чаша
- папирна марамица

Поступак:

1. Упалити свећу, а чашу држати изнад пламена окренуту надоле.
Држати је тако све док не потамни изнутра.
2. Марамicom обрисати унутрашњост чаше.
3. На марамици ће остати чађ.

Наставна јединица:

Дувански дим је опасан и Забрањено пушење, стр. 24 (19. час)

Циљ часа: Стицање знања о последицама пушења по људско здравље.

Могући ток часа: На страни 24 ученици читају текст и прате илустрације које говоре о штетности дуванског дима. Имају задатак да опишу како се осећају када уђу у задимљену просторију. Учитељица/учитељ показује упозорења која су исписана на кутијама цигарета, наводи садржај једне цигарете и наглашава да се у њој налази много отровних материја. Најопаснији је никотин, који након удисања дуванског дима за само пет секунди стигне до мозга. Дуван садржи и катран. Особа која свакодневно пуши 20 цигарета током једне године уноси велику количину ове штетне материје. Учитељица/учитељ потом објашњава ученицима да сваки бачени опушак загађује земљиште годину дана – све док се не разложи.

Напомена: Ова наставна јединица може се реализовати у сарадњи са школским лекаром или лекаром из локалног дома здравља.

Задатак за ученике: Ученици прате стрип *Забрањено пушење* на страни 25 у уџбенику и имају задатак да га доврше.

Наставна јединица:

Земљиште, стр. 26–27 (20–21. час)

Циљ часа: Развијање свести о важности земљишта за жива бића.

Могући ток часа: На страни 26 ученици читају текст и прате илустрације које показују зашто је земљиште важно – на њему расту биљке, у њему живе многе животиње. Након тога следи извођење експеримента *Ко живи у земљи* на начин који је описан у уџбенику.

Активност: Обојени цвети

Циљ активности: Показати како загађење из земље доспева у биљку.

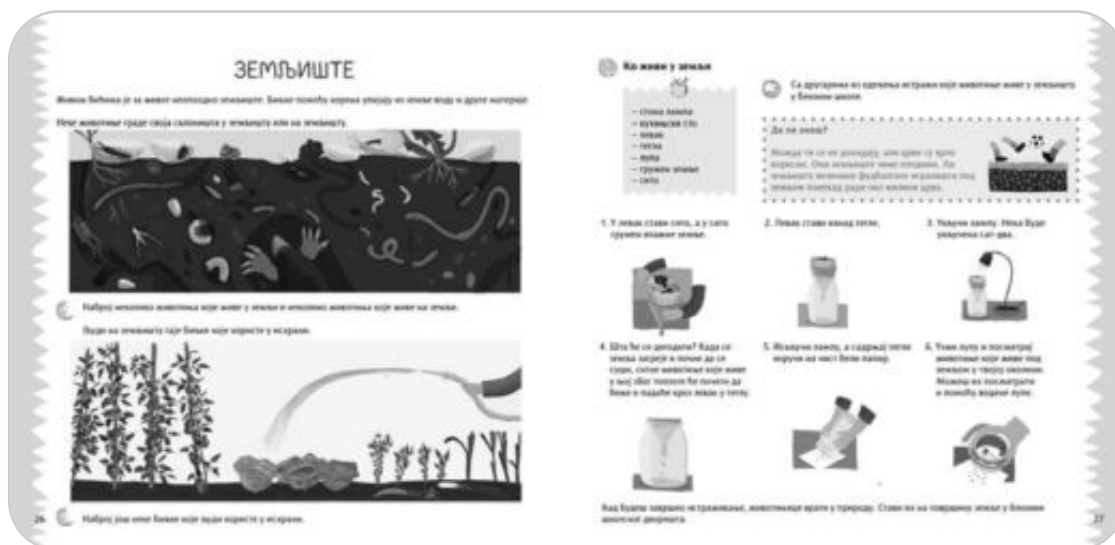
За извођење овог експеримента потребни су:

- туш у боји (црвени, зелени или плави)
- два цвета (беле руже, лале или маргарете)
- две стаклене чаше

Поступак:

1. Ставити по један цвет у сваку чашу.
2. У једну чашу додати неколико капи туша.
3. Након извесног времена цвет који се налази у чаши с тушем, почеће да мења боју.

Учитељица/учитељ може да наведе пример о олову које се налази у бензину. Преко издувних гасова које испуштају аутомобили, олово доспева до траве која расте у близини путева. Када падне киша, олово се спира с траве и земља га упија. Ако крава пасе ту траву, олово ће на крају dospети у млеко.

Наставна јединица:
Бука, стр. 28–29 (22–23. час)

Циљ часа: Стицање знања о штетности буке по здравље човека.

Могући ток часа: Учитељица/учитељ почиње час читајући песму Владе Стоиљковића:

Многио звукова

Кад скочи пас на тас
чује се „трас“.
Кад падне кум на друм
чује се „бум“.
Кад стигне џип у Штип
чује се „шкрип“.
Кад падне зврк на шмрк

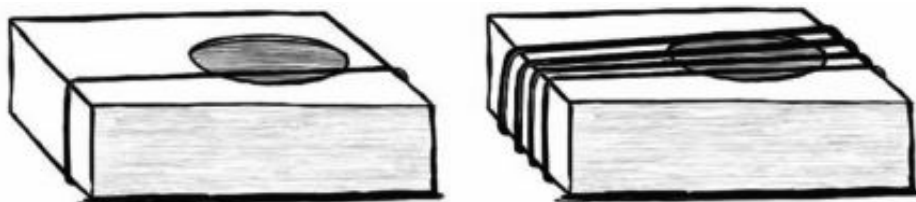
чује се „крк“.
 Кад лупи куп у ћуп
 чује се „буп“.
 Кад падне брус у ћус
 чује се „пљус“.

Након тога пита ученике шта све производи поменуте звукове: *шрас, бум, шкрип, крк, буй, њљус*. Којом бојом би обојили звукове из поменуте песме? Зашто? Пита их који звук им је најпријатнији, а који најмање воле. Зашто? Постоје звукови и бука који нас упозоравају на неку опасност: сирена, ветар итд. Које су природне појаве праћене буком? (земљотрес, грмљавина, вулканске ерупције олуја...) Ученици прате текст у уџбенику, одговарају на задата питања, коментаришу одговоре и цртају оно што прави буку у природи.

Активност: *Музичка куџија*

За извођење ове активности потребни су:

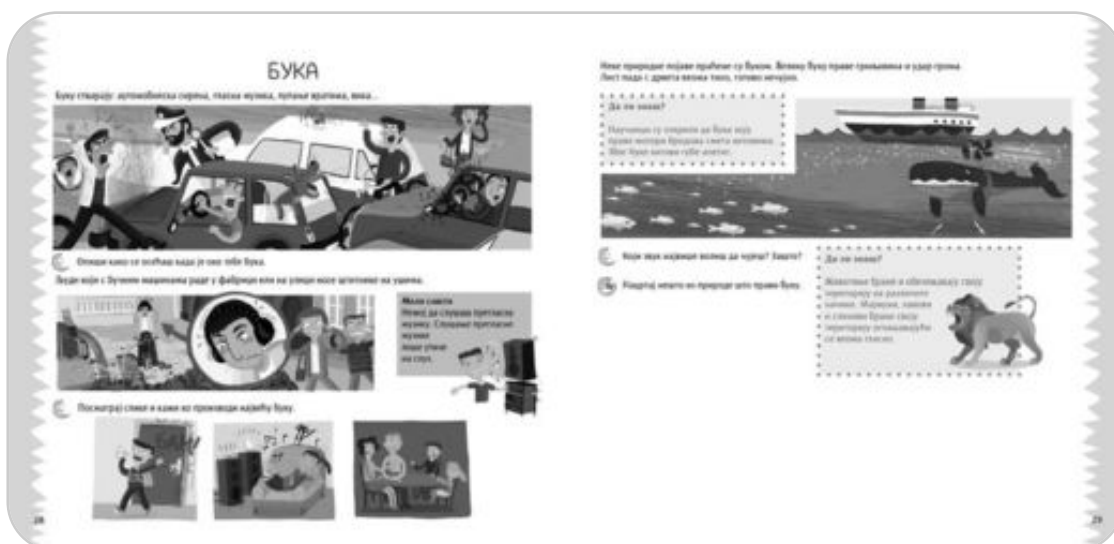
- парче чвршћег картона
- празна кутија од папирних марамица која у средини има отвор у облику елипсе
- растегљиве гумице или еластични конац различите дебљине

Поступак:

1. На бочну страну кутије налепити парче чврстог картона.
2. Отвор кутије обмотати гумираним концем четири пута или преко њега ставити четири растегљиве гумице.
3. На часу музичке културе одсвирати неку једноставну мелодију на овом „инструменту“.

Корелација: *Музичка култура*

НАСТАВНА ТЕМА: ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА ЗДРАВЉА

БРИНЕМ О ЖИВОТИЊАМА ИЗ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ

У овој деценији, под сунем претима и пашака, многе птице илне и друге мале птице нису могле да се заштите од њихових оштрих пљескача. Иако су многе од ових птица илне, оне су ипак биле веома важне у својој екологији. Такође, многе од ових птица су биле веома лепо изгледале и њихови гласови су били веома интересни.

Зато је важно да се оне заштите и да се њима пружи помоћ. Најбоље је да се оне заштите у својој природној средини, а не да се покуша да се њима помогне ван њихове средине. Такође, важно је да се њима пружи помоћ у случају опасности, али само ако је то неопходно.

Мале савете
Најбоље је да се оне заштите у својој природној средини, а не да се покуша да се њима помогне ван њихове средине. Такође, важно је да се њима пружи помоћ у случају опасности, али само ако је то неопходно.

Да ли знаш?
Неке птице имају веома интересане боје и облике. Неке од њих су веома лепо изгледале и њихови гласови су били веома интересни.

УГРОЖЕНЕ ЖИВОТИЊЕ

Зашто је одлетео оуби?
У природној средини одлетео је оуби из своје средине. Ово је најчешће због тога што је његова средина постојеће и да је његова средина постојеће и да је његова средина постојеће.

Српска књига
У Српској има много интересних и лепих књига о животним срединама и оне су веома важне за сваког од нас. Такође, оне су веома интересне и оне су веома важне за сваког од нас.

Да ли знаш?
У Српској има много интересних и лепих књига о животним срединама и оне су веома важне за сваког од нас. Такође, оне су веома интересне и оне су веома важне за сваког од нас.

ПРИЈЕМО У НАСТАВНОЈ ЗАШТИТИ

У овој деценији, под сунем претима и пашака, многе птице илне и друге мале птице нису могле да се заштите од њихових оштрих пљескача. Иако су многе од ових птица илне, оне су ипак биле веома важне у својој екологији. Такође, многе од ових птица су биле веома лепо изгледале и њихови гласови су били веома интересни.

Мале савете
Најбоље је да се оне заштите у својој природној средини, а не да се покуша да се њима помогне ван њихове средине. Такође, важно је да се њима пружи помоћ у случају опасности, али само ако је то неопходно.

Да ли знаш?
Неке птице имају веома интересане боје и облике. Неке од њих су веома лепо изгледале и њихови гласови су били веома интересни.

ПРИЧА ЈЕДНОГ КУЋНОГ ЉУБИМЦА

1. Живео је Петрица. Ја сам најмлађи син у породици. Иако сам млад, ја сам веома интелигентан. Ја сам веома интелигентан.

2. Једног дана сам се играо са својим пријатељима. Ја сам веома интелигентан.

3. У једној од својих играња, ја сам се играо са својим пријатељима. Ја сам веома интелигентан.

4. Једног дана сам се играо са својим пријатељима. Ја сам веома интелигентан.

5. Једног дана сам се играо са својим пријатељима. Ја сам веома интелигентан.

6. Једног дана сам се играо са својим пријатељима. Ја сам веома интелигентан.

Мале савете
Најбоље је да се оне заштите у својој природној средини, а не да се покуша да се њима помогне ван њихове средине. Такође, важно је да се њима пружи помоћ у случају опасности, али само ако је то неопходно.

Да ли знаш?
Неке птице имају веома интересане боје и облике. Неке од њих су веома лепо изгледале и њихови гласови су били веома интересни.

КАКО ЧУВАТИ ПРИРОДУ

У овој деценији, под сунем претима и пашака, многе птице илне и друге мале птице нису могле да се заштите од њихових оштрих пљескача. Иако су многе од ових птица илне, оне су ипак биле веома важне у својој екологији. Такође, многе од ових птица су биле веома лепо изгледале и њихови гласови су били веома интересни.

Мале савете
Најбоље је да се оне заштите у својој природној средини, а не да се покуша да се њима помогне ван њихове средине. Такође, важно је да се њима пружи помоћ у случају опасности, али само ако је то неопходно.

Да ли знаш?
Неке птице имају веома интересане боје и облике. Неке од њих су веома лепо изгледале и њихови гласови су били веома интересни.

БЛАГО КОЈЕ НЕСТАЈЕ

У овој деценији, под сунем претима и пашака, многе птице илне и друге мале птице нису могле да се заштите од њихових оштрих пљескача. Иако су многе од ових птица илне, оне су ипак биле веома важне у својој екологији. Такође, многе од ових птица су биле веома лепо изгледале и њихови гласови су били веома интересни.

Мале савете
Најбоље је да се оне заштите у својој природној средини, а не да се покуша да се њима помогне ван њихове средине. Такође, важно је да се њима пружи помоћ у случају опасности, али само ако је то неопходно.

Да ли знаш?
Неке птице имају веома интересане боје и облике. Неке од њих су веома лепо изгледале и њихови гласови су били веома интересни.

ОД СТАРИХ - НОВЕ СТВАРИ

Шта се дешава са стариме код рециклирања папира и картона?

Свако ко контролира на депонији одређене количине. Дешавају се места где се налазе биве количине. На њима се одлажу ствари које нису потребне.

Важно је да не старине иново отпадне и да га одвојено у посебне контејнере: за стакло, папир, метал и пластика. Тако рециклирање отпада омогућава да се употребљава пречишћено иново ствари. Пластиком се од старине ствари праве нове количине од рециклажа.

Рециклирање је најважније због тога што се пречишћено иново ствари од старине иново прерађује биолошки и енергија, а тако се смањује загађење животне средине.

Мале ствари

Пре него што баците неку предмет у смеће, поставите себи следећа питања:

Да ли се иново може употребити?

Да ли се тај предмет иново прерађује?

Да ли је тај предмет иново потребан?

Ако је одговор на иново на сва питања позитиван, онда тај предмет немој бацити.

Мале ствари

Иново папир тако иново баца иново са одређених места.

Потпуноки смеће до краја, не баца иново папир у иново смеће.

Пречишћено иново од старине ствари рециклирају се иново количине.

Да ли иново?

Ово рециклирање

иново иново се

иново прерађује

иново, али се

иново прерађује

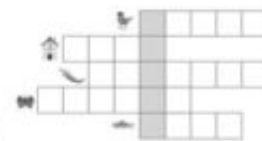
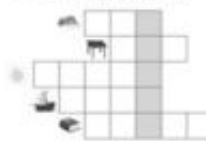
иново иново

иново иново

иново иново

Решавање кривога

Твоје баче добиће једну коњу постоје.

Упутство за прављење папира

Од старог папира брзо се иново иново да се иново иново.

- иново иново иново или старе свеске
- иново одлажене иново
- иново иново
- иново иново
- иново

1. Иново старе папир на савне иново, да се иново у иново иново.

2. Баце иново иново да се иново иново иново. Иново та се баце иново, иново да иново иново од иново да се иново иново у иново.

3. На иново иново иново иново иново.

4. Добијемо иново иново у иново.

5. Баце иново иново и иново иново иново иново.

6. На иново иново иново иново иново иново иново.

7. Брзо пречишћено иново, и та иново да иново да иново иново, и иново иново иново.

8. Пречишћено иново иново и иново иново иново.

9. Савне иново.

10. Када се иново, иново иново иново у иново.

ИЗЛОЖБА ДРВЕЋА

Позивамо Дина иново иново иново — 5. иново — иново и иново иново иново иново иново иново иново.

1. Шта је иново?

Иново иново иново.

2. Како ће иново да иново?

Иново ће иново да иново иново иново.

3. Шта је иново иново?

Иново иново иново иново да иново иново.

4. На та иново да иново?

Иново иново иново иново, иново иново, и иново иново иново.

5. Када иново да иново?

Иново иново иново иново, 5. иново.

6. Неја иново је иново иново да иново иново иново?

Пречишћено иново иново иново иново иново.

7. Како ће иново иново иново иново?

Иново иново у иново иново иново иново иново.

Иново иново иново иново, иново и иново иново иново.

Иново иново иново.

ЗДРАВ ЖИВОТ

Здрав живот иново иново иново иново иново да је иново.

Иново је иново иново иново иново иново иново.

Иново иново иново иново.

Иново иново иново иново.

Иново је иново иново иново.

Треба иново иново иново.

Треба иново иново иново.

Иново иново иново.

31

Наставна јединица:

Бринем о животињама из своје околине, стр. 30 (24–25. час)

Циљ часа: Развијање брижљивог и одговорног односа према живом свету у непосредној околини.

Могући ток часа: Ученици прате текст и илустрације на страни 30 у уџбенику. Учитељица/учитељ им чита песму Душана Тимотијевића:

Ресторан за птице

Сваку мрву хлеба
која ти не треба,
дај птици на грани,
гладну је нахрани.
Нек' на свакој грани
буду ресторани.

Учитељица/учитељ пита ученике да ли им се песма допала и зашто. Затим поставља следећа питања: Које животиње живе у вашој околини? Јесу ли оне питоме или дивље? Ко се брине о питомим животињама? Како се бубе, мрави, комарци и птице сналазе за храну? Како можемо да помогнемо врапцима и голубовима да презиме?

Активност: *Зимовник*

Циљ активност: Прављење зимског склоништа за животиње.

Поступак:

1. Угао травнатог дела школског дворишта, површине 1 × 1 метар, оградити канапом.
2. Ставити у тај угао суво грање и опало лишће.

На тај начин правимо склониште у које у хладне зимске дане могу да се завуку и презиме многе бубице, инсекти, пужеви...

Наставна јединица:

Урожене животиње, стр. 31–32 (26. час)

Циљ часа: Стицање знања о угроженим врстама биљака и животиња и о могућностима њихове заштите.

Могући ток часа: Учитељица/учитељ показује ученицима знак *Светског фонда за заштитију природе* и пита их да ли знају како се зове животиња на слици. Објашњава им да је панда угрожена животињска врста зато што људи секу бамбус – једину храну коју једу панде. Зато је лик панде заштитни знак овог фонда. Учитељица/учитељ ученицима показује унапред припремљену слику птице ибис (може се преузети са Интернета), која је некада становала и гнездила се у великом броју у Обедској бари (са овим резерватом природе ученици су се упознали у оквиру наставне јединице *Жабац Крака*). Да би стекли увид у то да су станишта многих животиња угрожена,

учитељица/учитељ чита текстове из уџбеника *Зашто је одлећео ибис* и *Црвена књиџа*. Ученици коментаришу текст и илустрације на страни 32 и решавају задатке (решење ребуса: кит).

Задатак за ученике: Ученици имају задатак да испитају да ли у њиховом крају постоји нека угрожена врста животиња, како се она назива, ко о њој брине и на који начин. Своја сазнања излажу на следећем часу.

Наставна јединица:

Прича једној кућној љубимца, стр. 33 (27. час)

Циљ часа: Развијање брижљивог и одговорног односа према кућним љубимцима.

Могући ток часа: Учитељица/учитељ пита ученике да ли неко од њих има кућног љубимца, како се брину о њима и да ли разумеју њихов „говор“ (режање пса, махање репом, предење мачке итд.). Подсећа ученике да је брига о кућним љубимцима важна и зато што они могу да се разболе и угрозе здравље човека на разне начине. Важно је да кућни љубимци буду вакцинисани против разних болести, од којих је за људе најопасније беснило. Здравље паса и мачака такође могу да угрозе буве и крпељи. Ученици читају текст *Прича једној кућној љубимца* на страни 33. Учитељица/учитељ пита ученике шта је све девојчица Таша радила са својим кућним љубимцем, чему се он радовао и зашто.

Задатак за ученике: Ученици имају задатак да одговоре на задата питања на 33. страни и да, уколико имају кућног љубимца, испричају на који начин се брину о њему.

Наставна јединица:

Како чувати природу, стр. 34 (28. час)

Циљ часа: Стицање знања о важности шума и пожељном еколошком понашању у природи.

Могући ток часа: Повезујући причу о важности ваздуха, учитељица/учитељ подсећа ученике на то да највише чистог ваздуха има у шумама. Пита ученике шта мисле о томе зашто су још шуме важне, ко у њима живи (станишта биљака и животиња, за огрев, намештај итд.). Ученици прате текст и илустрације на страни 34 у уџбенику и коментаришу знакове забрана којима се сугерише пожељно еколошко понашање у шуми. Ученици имају задатак да повежу знакове са одговарајућим местима на илустрацији.

Наставна јединица:

Блаџо које несџаје, стр. 35 (29. час)

Циљ часа: Стицање знања о трошењу природних богатстава и развој свести о значају штедне енергије.

Могући ток часа: На примеру флаше минералне воде учитељица/учитељ показује да материјали коју човек користи долазе из природе. Флаша је направљена од пластике, а пластика се прави од нафте. Нафта се вади из земље. Вода у флаши потиче из природног извора минералне воде. Етикета је направљена од папира, папир се прави од дрвета. Синтетички лепак помоћу којег је залепљена етикета, прави се од нафте. Учитељица/учитељ ученицима указује на то колико се у свету свакога дана искористи пластичних чаша и наводи следећи

пример: када би се све те чаше ставиле једна у другу, могао би да се направи прстен око Земље. Зато треба избегавати коришћење пластичних чаша и посуђа на рођенданима и другим слављима. На нашој планети све је више становника и троши се све више природног богатства које се не може обновити. Највише се троше нафта и угља за прављење енергије и за саобраћај. Штедњом енергије чува се и животна средина јер сагоревањем нафте и угља настаје дим који загађује ваздух. Природна богатства треба штедети зато што њима треба да располажу и будуће генерације.

Задатак за ученике: Ученици имају задатак да, поред предложених, смисле још неки од начина за штедњу енергије, а затим да реше ребус (решење ребуса: нафта).

Наставна јединица:

Од старих – нове ствари, стр. 36–37 (30. час)

Циљ часа: Стицање знања о важности поновне употребе отпада и о начинима његовог смањења.

Могући ток часа: Ученици претходно добијају домаћи задатак да у току једног дана воде дневник о томе шта све одлажу у канту за отпатке. На часу извештавају о томе шта су све одлагали у канту за отпатке, а учитељица/учитељ отпад групише и на табли исписује: отпаци од папира, хране, пластике, метала, друго. Пита ученике да ли знају где се транспортује сав тај отпад. Како би они решили проблем смећа? Да ли од одбачених ствари може да се направи нешто ново? Ученици прате текст у уџбенику на страни 36, а учитељица/учитељ уводи појам рециклаже. Говори о важности рециклирања метала, стакла, папира и пластике, јер се тако штеде природни ресурси који се не обнављају и енергија потребна за њихову производњу, а потом објашњава и црта знак за рециклажу (ПРИЛОГ 4).

Задатак за ученике: Ученици имају задатак да реше укрштенице у уџбенику на страни 37.

Наставна јединица:

Упутство за прављење папира, стр. 38–39 (31. час)

Циљ активности: Прављење новог папира од старог.

Рециклирани папир се прави по упутству детаљно описаном у уџбенику на странама 38 и 39.

Напомена: Упутство за прављење папира налази се и у сликовници *Како сачини дрво* (издање *Креативни центар*, Београд 2002). Читање наведене сликовнице може мотивисати децу да више размишљају о овој теми.

Наставна јединица:

Направимо план акције: Изложба дрвећа, стр. 40 (32. час)

Циљ акције: Поводом *Дана заштите животне средине* – 5. јуна, ученици осликавају рециклирани папир тако што на њему сликају дрвеће. Затим, уз учитељичину/учитељеву помоћ, у холу школе постављају изложбу. План акције детаљно је описан у уџбенику на страни 40.

Наставна јединица:

Здрав животи, стр. 41 (33. час)

Циљ часа: Усвајање основних знања о здравој исхрани.

Могући ток часа: Учитељица/учитељ треба унапред да припреми два папира, А4 формата: на једном пише великим словима ДА, на другом НЕ. Папире ДА и НЕ распоређује тако да се налазе на супротним странама (на удаљености од око четири метра). Након тога следи игра „Вага“ која може да се изводи у учионици или на отвореном. Ученици стоје у круг, а учитељица/учитељ наводи тврдње:

Доручак није важан, вежбање је здраво и сл. Ученици се опредељују за једну од две могућности: да, не. Када заузму одговарајућу позицију на једном од два таса замишљене ваге, имају задатак да образложе свој избор. Улога учитељице/учитеља јесте да у датом тренутку саопшти додатне чињенице у вези са том тврдњом.

Задатак за ученике: Ученици имају задатак да на страни 41 уџбеника обоје зеленом бојом кружић поред онога што сматрају да је тачно.

Наставна јединица:

Здраво се хранимо, стр. 42 (34. час)

Циљ часа: Проширивање знања о томе да је разноврсна исхрана неопходна за правилан раст и развој.

Могући ток часа: Ученици прате текст и илустрације у уџбенику на страни 42. Учитељица/учитељ пита ученике шта највише воле да једу и шта најчешће купују за ужину. На табли записује одговоре ученика групишући намирнице: слаткиши, газирани сокови, природни сокови, брза храна, воће, поврће, сендвичи.

Учитељица/учитељ анкетира ученике у вези с тим зашто су изабрали такву ужину:

- зато што им је укусна
- зато што су видели рекламу на телевизији
- зато што је лепо упакована
- зато што може да се купи у близини школе
- зато што је јефтина
- зато што и код куће једу такву храну
(могу да дају више одговора)

Зависно од резултата и најчешћих одговора, учитељица/учитељ упућује ученике на то да се опредељују за здраву храну. Када купују нешто у продавници, требају да провере рок трајања те намирнице. Учитељица/учитељ говори о томе зашто је важна разноврсна исхрана – она у којој нема пуно места за слаткише. Ученици одговарају на задата питања и дају свој предлог за здраву ужину.

Наставна јединица:

Знаци који упозоравају на опасност, стр. 43 (35. час)

Циљ часа: Стицање знања о томе да поједини производи могу да буду опасни по здравље људи и штетни за природу.

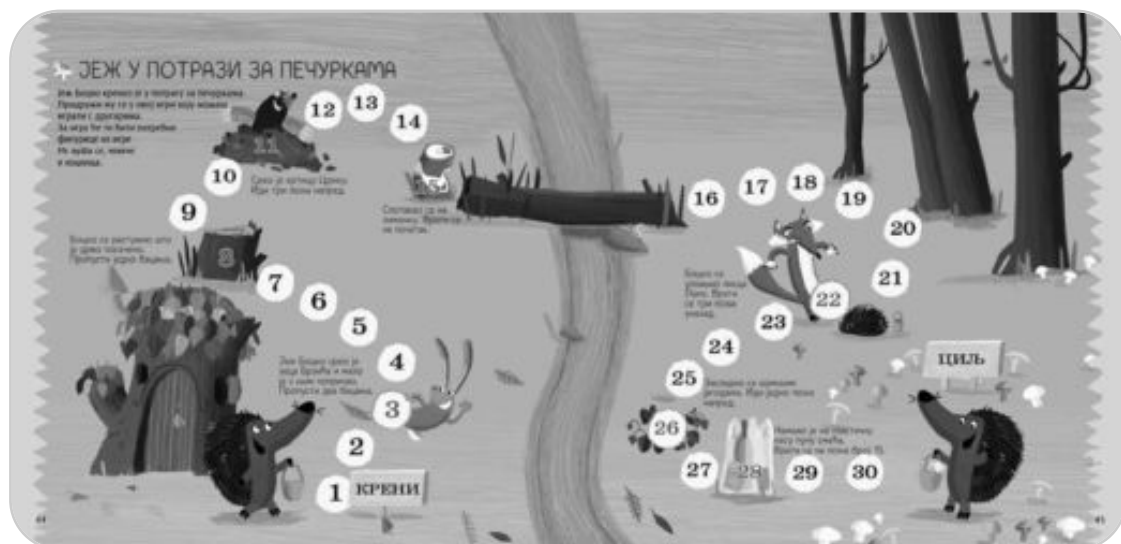
Могући ток часа: Корисно би било да за потребе овог часа учитељица/учитељ припреми неколико празних флаша од разних хемикалија које се користе у домаћинству, на којима се налазе ознаке које упозоравају на опасност. Учителица/учитељ заједно са ученицима чита шта пише поред сваког знака упозорења. Пита ученике да ли се у њиховој кући употребљавају такве хемикалије. Објашњава им зашто су оне опасне и зашто одрасле особе користе заштитне рукавице приликом њихове употребе.

Задатак за ученике: Ученици прате илустрацију у уџбенику и имају задатак да нацртају знак за нешто што сматрају опасним.

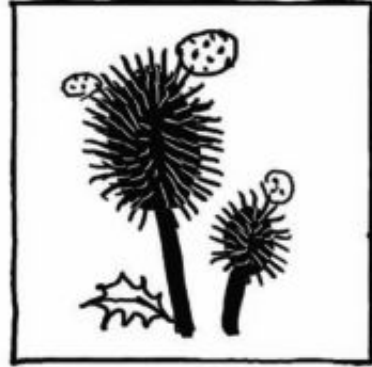
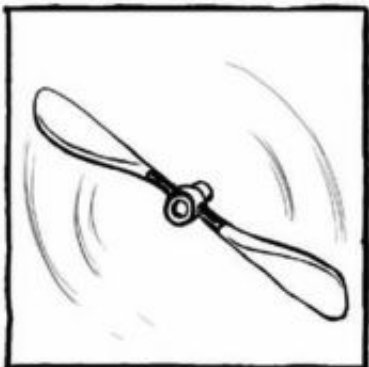
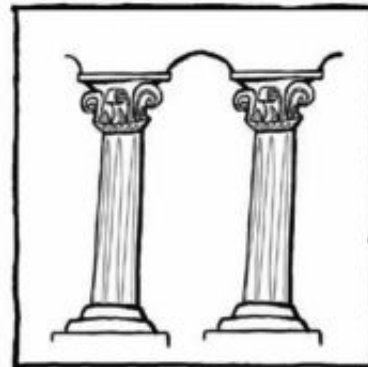
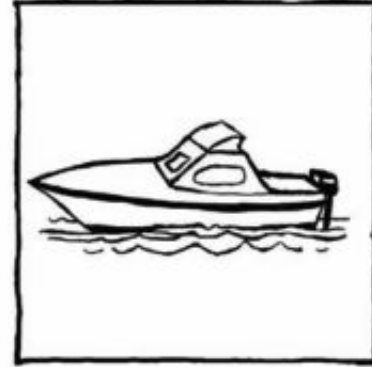
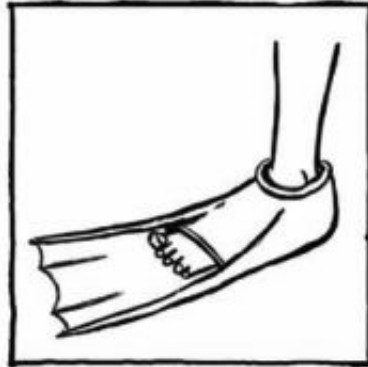
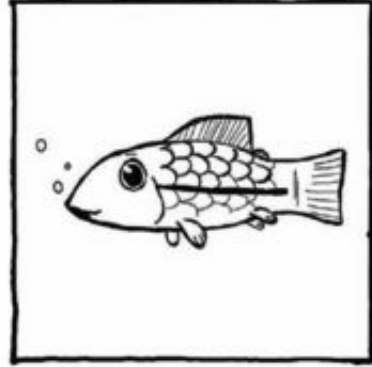
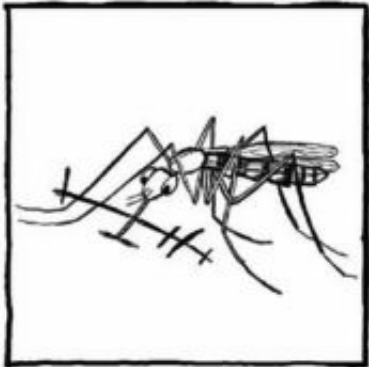
Наставна јединица:

Еко-иџрица: Јеж у потрази за печуркама, стр. 44–45 (36. час)

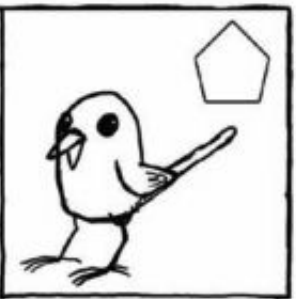
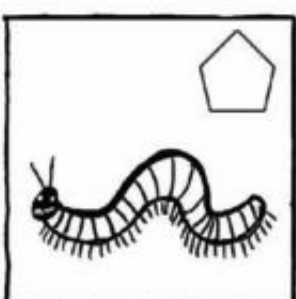
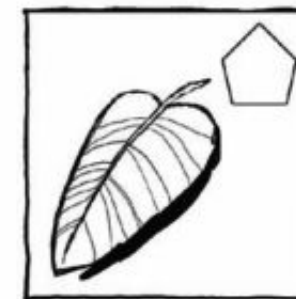
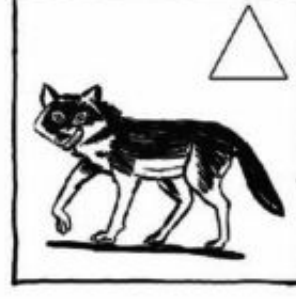
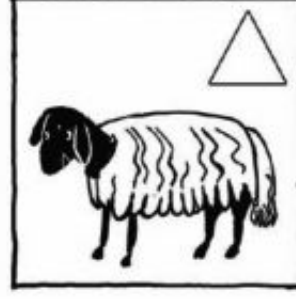
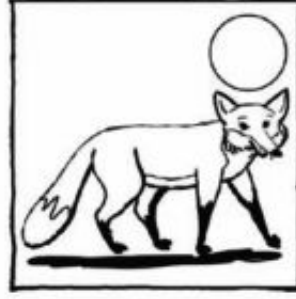
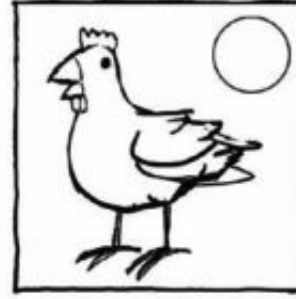
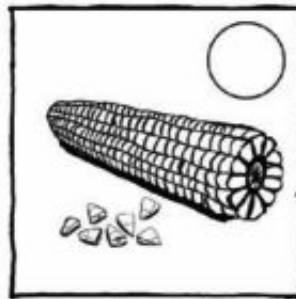
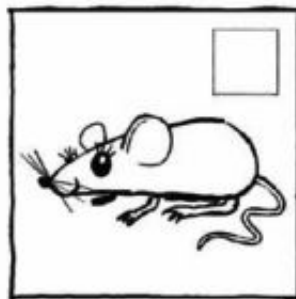
За ову игру потребни су коцкица, пиони и најмање два играча. Сваки играч се креће унапред за онолико поља колико је добио када је бацио коцкицу. Нека поља играча враћају уназад или га заустављају. Победник је онај који први стигне на циљ.

ПРИЛОГ 1
ШТА ЈЕ НАПРАВИО ЧОВЕК

ПРИЛОГ 2
ШТА КО ЈЕДЕ

**ПРИЛОГ 3
ТАБЕЛА ПОТРОШЊЕ ВОДЕ**

Активност	Колико пута	Потрошња воде
Прање зуба – затворена славина 1 литар		
Прање зуба – отворена славина 15 литара		
Туширање 60 литара		
Купање у кади 180 литара		
Водокотлић 12 литара		
Прање руку 15 литара		
Вода за пиће (8 чаша) 2 литра		

**ПРИЛОГ 4
ОД СТАРИХ – НОВЕ СТВАРИ**

Производи који могу да се рециклирају имају знак који представља три стрелице које формирају обруч. Знак је настао седамдесетих година прошлог века као ознака за рециклирани папир, али се сада употребљава и за означавање других производа који могу да се рециклирају. Знак постоји у два облика:

Три стрелице у црном кругу означавају да је у производњи коришћен рециклирани материјал.

Три стрелице без круга или у необојеном кругу означавају да предмет може да се рециклира.

ЕКО-ДАТУМИ

- ~ 2. фебруар ~ Дан мочварних подручја
- ~ 22. март ~ Дан вода
- ~ 23. март ~ Дан метеорологије
- ~ 22. април ~ Дан планете Земље
- ~ 15. мај ~ Дан акције за климу
- ~ 24. мај ~ Европски дан паркова
- ~ 5. јун ~ Дан заштите живојне средине
- ~ 8. јун ~ Дан океана
- ~ 17. јун ~ Дан борбе против исушивања и поплава
- ~ 16. септембар ~ Дан заштите озонског омотача
- ~ 18. септембар ~ Дан геолога
- ~ 22. септембар ~ Дан без аутомобила
- ~ 26. септембар ~ Дан чистих планина
- ~ 4. октобар ~ Дан заштите животиња
- ~ 6. октобар ~ Дан заштите станишта
- ~ 7. новембар ~ Светски дан непушача
- ~ 29. децембар ~ Светски дан биолошке разноликости

ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦЕ

Завод за заштиту природе Србије – www.natureprotection.org.yu

ORCA (Organization for Respect and Care for Animals/Организација за поштовање и бригу о животињама) – www.orca.org.yu

ЕкоФорум (Форум за одрживи развој и заштиту животне средине) – www.ekoforum.org.yu

Млади истраживачи Србије – www.mis.org.yu

Регионални центар за животну средину – www.recyu.org

National Geographic/Национална географија – www.nationalgeographic.com

Green peace – www.greenpeace.org

WWF (World Wide Fond for Nature/Светски фонд за заштиту природе) – www.panda.org

EPA (Environmental Protection Agency/Агенција за заштиту животне средине) – www.epa.gov

EPA Environmental Kids Club – www.epa.gov/kids

FOE (Friends of the Earth/Пријатељи земље) – www.foe.co.uk

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА:

Дејвид Белами, *101 начин да сјасемо Земљу*, Одисеја, Београд 2004

Стивен Кроул, Вилијам Ранкер, *Еколоџија за ђочешнике*, Хинаки, Београд 2001

Сузан Мартино, *Задивљујућа уметности од рециклираног отпада*, ProPolis plus, Београд 2006

Група аутора, *Школа у природи*, Креативни центар, Београд 2002

Емануела Парујсен, *Еколоџија*, Евро, Београд 2005

Ida Marti, *Glas za Zemlje spas*, Sretna knjiga, Zagreb 2000

Шел Силверстејн, *Добро дрво*, Моно&Мајана, Београд 2004

ПРИРУЧНИК ЗА УЧИТЕЉЕ
уз уџбеник *Чувари природе*
за други разред основне школе
прво издање

аутор
Станка Брдар

илустраиор
Борис Кузмановић

рецензенти
проф. др Бригита Петров, Биолошки факултет Универзитета у Београду
Снежана Малићевић, професор разредне наставе у ОШ „Вук Караџић“ у Београду
Афродита Крстић, наставник разредне наставе у ОШ „Вук Караџић“ у Београду

уредник
Анђелка Ружић

лектори
Мирјана Делић
Милица Рогић

припрема за штампу
Марко Хубер

издавач
Креативни центар
Градиштанска 8
Београд
Тел./факс: 011/ 38 20 464, 38 20 483, 24 40 659

за издавача
мр Љиљана Маринковић

штампа
Бранмил

тираж
2.000

copyright © Креативни центар 2008

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

371.3::502/504-028.31(035)

БРДАР, Станка

Приручник за учитеље : за други разред основне школе : уз уџбеник *Чувари природе* / [аутор Станка Брдар ; илустратор Борис Кузмановић]. – 1. изд. – Београд : Креативни центар, 2008 (Београд : Бранмил). – 31 стр. : илустр. ; 30 см

Подаци о аутору преузети из колофона. -
Тираж 2.000. Библиографија: стр. 31.

ISBN 978-86-7781-630-8

а) Екологија – Почетна настава – Методика –
Приручници

COBISS.SR-ID 149747212

Министар просвете Републике Србије одобрио је издавање и употребу овог приручника уз уџбеник *Чувари природе* у другом разреду основне школе решењем број 650-02-00176/2008-06.